

FUQAROLAR HUQUQ VA MAJBURYATLARI

Yuldasheva O'giloy Sharipovna

Oltiariq 2-sonli kasb-hunar maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada inson huquq va erkinliklarini buzishga yo'l qo'ymaslik, shaxs huquqiy maqomining konstitutsiyaviy prinsplari, xalqaro huquqning umume 'tirof etilgan qoidalarida huquq va erkinliklarning ifodalanishi haqida malumotlar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *shaxs, inson huquqlari, konstitutsiyaviy prinsplar, fuqarolik jamiyati, demokratlashtirish.*

O'zbekiston qonunlari bilan inson huquq va erkinliklarini davlat tomonidan qonuniy cheklashlarga qo'yiladigan aniq talablar quyidagicha belgilangan:

1. Faqat qonunga asoslanish;
2. Boshqalarning huquq va erkinliklarini xurmatlash, axloq talablarini, demokratik jamiyatda jamoat tartibi va ijtimoiy farovonlik talablarini qondirish maqsadlarida amalgam oshirish. Shu bilan birga huquq va erkinliklarni cheklashga favqulotda hollardagina yo'l qo'yiladi.

Avvalambor shaxsning muayyan davlat bilan uzviy huquqiy munosabatda bo'lishi, ya'ni shu davlat fuqaroligiga ega bo'lishlikning o'zi alohida huquqiy holatni belgilab beradi. Fuqaroligi bo'lmagan, ya'ni hech bir davlat fuqaroligini olmagan shaxslarning huquqiy holati muayyan davlat alohida holatda bo'ladi. Ikki fuqarolikka yoki ko'p fuqarolikka ega bo'lgan shaxslarning huquqiy holati ham ma'lum munosabatlarda o'zgacha holat kasb etadi. Demak, fuqarolik, fuqarolikka ega bo'lmaslik, ko'p fuqarolik masalalari shaxsning huquqiy holatiga ta'sir etuvchi omildir. Ikkinchidan, shaxsning huquqiy holatiga ta'sir etuvchi omillardan yana bir shaxsning ma'lum yoshga to'lishi va natijada muomala layoqatiga ega bo'lishi hisoblanadi. Huquqiy layoqatga ega bo'lish ham alohida ahamiyat kasb etadi, ya'ni o'z hatti-harakatiga ongli ravishda yondasha olishlik lozim.[14]

Inson va fuqarolar huquqi va majburiyatlarining birligi inson va fuqarolar huquq va erkinliklarini tadbiq qilishda alohida shaxslarning huquq va erkinliklarini buzishga yo'l qo'ymaslik. Shaxs huquqiy omilining konstitutsiyaviy prinsplari xalqaro huquqning umume'tirof etilgan qoidalarida, inson va fuqarolar huquqi va erkinliklarining bevosita amal qilishi O'zbekiston Respublikasi hududida va uning tashqarisida o'z fuqarolarini huquqiy himoya qiladi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va boshqa xalqaro huquqiy normalar asosida inson va fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlaydi.

Fuqarolik deganda jismoniy shaxsning ma'lum bir davlat bilan mustahkam huquqiy bog'lanishiga aytiladi. Bunda fuqaroning shu davlatga nisbatan huquq va burchlari hamda uning suveren hukumatga bo'ysunishida ifodalanadi. Mazkur huquqiy aloqa insonning tug'ilganida yuzaga kelib, uning butun umri davomida saqlanib qoladi. Ushbu bog'liqlik insonning tug'ilgan va yashayotgan hudud bilan cheklanmay, davlat tashqarisida ham o'z kuchini yo'qotmaydi. Fuqarolar huquqi va burchlarini davlat o'zi belgilab beradi. Turli mamlakatlarda fuqarolarning huquq va burchlari bir xil emas. Ular mamlakatning siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy darajasiga bog'liq. Fuqarolik tushunchasi jamiyatning hozirgi davr demokratik, huquqiy davlati tomon rivojlanishida katta yo'lni bosib o'tdi. U jamiyatning demokratik rivojlanishida qo'lga kiritilgan ulkan yutuqlardan biri. Fuqarolikning jamiyat taraqqiyotidagi ijobiy tomoni shudan iboratki, mamlakatda istiqomad qilib turgan har bir kishining muayyan, aniq sanab o'tilgan huquqlari, jamiyatdagi o'rni mamlakatning konstitutsiyasida, maxsus qaror yoki qonunda yozib qo'yilgan va ularga rioya qilish, ularni bajarish barcha fuqarolardan talab qilinadi. Ya'ni jamiyatda boshboshdoqlik, o'zboshimchalik, zo'ravonlik, qonunsizlikga o'rin qo'ymaydi. Chunki, bunday xatti-harakatlar fuqarolik haqidagi qonunga xilofdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Эркаев А. Маънавият - миллат нишони. -Т.: Маънавият
2. Узбекистан: Миллий истиклол, иктисод, сиёсат, мафкура.-Т.:Узбекистон
3. Юксак маънавият-енгилмас куч. -Т.: "Маънавият"
4. Имомназаров М. Маънавиятимизнинг такомил боскичлари. -Т.: Шарк
5. Инсон камолотининг маънавий асослари. -Т.: Университет